

הלכות שבת סימן שע

אפלו יש לכל אָחַד (לד) פתח פתוח לְחֻצָּה וְאוֹכֵל וְיִשֵּׁן בְּחֻדְרוֹ, (לה) *אינם אוסרים: ד' יאנשי חצר שהיו כלם (לו) אוכלים על שלחן אָחַד, אף-על-פי שכל אָחַד (לז) יש לו בית בפני עצמו, אינם צריכים ערוב, מפני שהם כאנשי בית אָחַד. ואם הֻצְּרוּ לַעֲשׂוֹת עֲרוֹב עִם אֲנָשֵׁי חֲצַר אַחֶרֶת, (לח) ערוב אָחַד (לכז) ופת אָחַד בלבד מוליכין לאותו מקום שמשֻׁעְרֵבִין עִמּוֹ; ואם היה ערוב בָּא אֶצְלָם, אינם צריכים לתת ערוב קְרִין בֵּית שְׁמֹנִיחִים בּוֹ עֲרוֹב, שְׁכָל אֵלוֹ הַבָּתִּים כְּבֵית אָחַד הֵם הַשּׁוֹבִים: ה' הגה (לט) וכן אם הרבה פעלי-בתים אוכלים בחדר אָחַד כִּל אָחַד עַל שִׁלְחָנוֹ, אף-על-פי שכל אָחַד יִשֵּׁן בְּחֻדְרוֹ בְּפָנָיו עֲצֻמוֹ, ערוב אָחַד לְכֻלָּם, הוֹאִיל וְאִין מְחִיצָה מְפַסְקָת בֵּין מְקוֹם אֲכִילָתָן (מ) הֵיוּ כַּמְשָׁה שִׁשְׁבָתוֹ בְּטַרְקִלִין וְכוּי, וְאף-על-פי שפּוֹרְסִין לַפְעָמִים וְיֹלֵן לַפְנִימָה לַצְּנִיעוּת לֹא מְקַרֵּי מְחִיצָה הוֹאִיל וְלֹא הֵיוּ שֵׁם (מא) בְּקָבִיעוּת (ר' ירוחם חלק טו): ה' מ'י שְׂאוֹכֵל בְּמְקוֹם אָחַד (מב) *וְיִשֵּׁן בְּמְקוֹם אַחֵר, מְקוֹם אֲכִילָתוֹ הוּא הַעֲקָר וְשֵׁם הוּא אוֹסֵר. ה' הִלְכָף הָאֲחִין שְׂאוֹכֵלִים בְּבֵית אַבְיָהֶם וְיִשְׁנִים בְּבֵיתָהֶם, (מג) אֵינָם אוֹסְרִים; וְאִם נוֹתֵן לָהֶם (ט) (מד) פָּרֶס וְאוֹכֵלִים בְּבֵיתָהֶם, (מה) אוֹסְרִים. (מו) *וְהֵגִי מְלִי כְּשֹׁנְתָנִים בְּגִי שְׂאָר הַחֲצַר עֲרוֹבֵן בְּמְקוֹם אַחֵר, אֲבָל אִם הֵיוּ בְּגִי שְׂאָר

באר היטב

ב"מ"ש סע"ף ב, מגן אברהם: (ט) פָּרֶס. אפלו לחם, בית-יוסף:

משנה ברורה

דבר, תשיבי פלהו פאלו אוכלים וישנים במקום אָחַד, וְאף-על-פי שיש להם פתח לצד חצר נקראים על שם בעל-הבית; ועוד, דאין משאיל להם רשותו לאָסֵר עליו. וכל זה בשהיה שאלו להם²⁸⁷, אָבָל אם היה מקום החדרים קטני או משך להם, או אפלו בשאול רק שמשפתמשיין כל אָחַד בפני עצמו בחדר²⁸⁸, אוסרין, דדוּקָא בְּצִרוּף שְׁנֵי הַטְּעָמִים בְּיַחַד מְקַלְטִין²⁸⁹. וכל זה בשלא היה לבעל-הבית אֶצְלָם תְּפִיסַת-יָד, דאי לאו הכי מתר בכל גוּנֵי, וְכַנְּבֵל בְּסַעֲרֵי ב: (לד) פתח פתוח לְחֻצָּה. והנה אמרנו דכּוֹל לָאָסֵר על בני החצר כשלא ערבו: (לה) אֵינָם אוֹסְרִים. על אנשי החצר ולא זה על זה: ד (לו) אוכלים על שלחן אָחַד²⁹⁰. אף-על-פי שכל אָחַד אוכל משלו [כ"ן]: (לז) יש לו בית בפני עצמו. ללינה ולשאר משמישין, וכדלקמיה: (לח) ערוב אָחַד לְכָלָן. ואיזה מהם (ט) שרצה יכול לתת הפתח, ואין צריך לזכות, דשליחתמא דכלהו קעביר: (לט) וכן וכו', כִּל אָחַד עַל שִׁלְחָנוֹ. הנ"מ אוסרין דלאו דוּקָא על שלחן אָחַד, דהוא הדין על שלחנות מיוחדות, הוֹאִיל שְׁהֵם בְּבֵית אַחֵר: (מ) הֵיוּ כַּמְשָׁה שִׁשְׁבָתוֹ בְּטַרְקִלִין. ועל-כֵּן אפלו היתה שם מחיצה אֶלָּא שְׂאִין מְגִיעַ לַמַּקְרָה או לְסַמּוֹךְ לה בתוך שלשה טפחים, הֵיוּ כְּאֵלוֹ אֵינָה וְכֵן אֵימָת בְּבֵית-יוֹסֵף: (מא) בְּקָבִיעוּת. דאין פּוֹרְסִין אוֹתָהּ (כ) אֶלָּא²⁹¹ כְּשֹׁעוֹשֵׂה דְבַר-צְנִיעוּת²⁹²: ה' (מב) וְיִשֵּׁן בְּמְקוֹם אַחֵר. רוצה לומר, בְּחֻצָּה אַחֵר: (מג) אֵינָם אוֹסְרִים. פרוש, לא במקום השנה כשלא ערבו עם שְׂאָר אֲנָשֵׁי הַחֲצַר, וְלֹא בְּמְקוֹם הָאֲכִילָה, שְׁהֵם נִגְרָרִים אַחֵר אֲבִיָּהֶן וְיוֹצֵאִים בְּעִרוּבוֹ: (מד) פָּרֶס. פרוש, שְׁהֵם מְקַבְּלִים הוֹצָאָה מִבֵּית אֲבִיָּהֶן, וְאִין חִלּוּק בֵּין כְּשִׁמְקַבְּלִים לָחֵם אוּ מַעוֹת [אחרונים]: (מה) אוֹסְרִים. על אֲחֵרִים, והוא הדין זה על זה כשלא ערבו, וְאֶפְלוֹ הֵם דָּרִים בְּחֻצָּה אַחֵת עִם אַבְיָהֶם, הוֹאִיל וְאֵינָם אוֹכֵלִים עַל שִׁלְחָנוֹ מִמֶּשׁ: (מו) וְהֵגִי מְלִי כְּשֹׁנְתָנִין וְכוּי. פרוש, אימתי אמרין שְׁקֵבֶלֶת פָּרֶס אֵינּוּ מוֹעִילִים²⁹³, כְּשִׁחְזִין מִן הָאֲחִין וְאֲבִיָּהֶן הֵיוּ עוֹד דְּיִוְרִין בְּחֻצָּה וְהִזְקִיקוּ לַעֲרוֹב וְהִנִּיחוּ אוֹתוֹ אֶצְל אָחַד מִהַדְּיִוְרִין, דְּאָז אֲמַרְנֵן כֶּשֶׁם שִׁשְׁעָרֵי דְּיִוְרִין אֲסָרֵי זֶה עַל זֶה אִם לֹא הֵיוּ מְקַרְבִּין, אֵינָהוּ נִמִּי אֲסָרֵי אַחַדְדִּי, אֲבָל כְּשִׁאִין עֲמָהֶם דְּיִוְרִין אַחֲרֵים בְּחֻצָּה, הֵם בְּעַצְמָן אֵין מְקַקִּין לַעֲרוֹב

באר הלכה

* אֵינָם אוֹסְרִים. עין משנה ברורה סעיף קטן לג, והוא מ"ש ומגן אברהם, וכפי שפרשו המקדשים דרבוי הפגן אברהם דגם הוא סביבא לה דתתי בעינן ודוקא וולכאונה יפלא על הש"י ומגן אברהם שלא הזכירו בשעם השני רק משום דאין משאיל רשותו כדי לאָסֵר עליו, ולא סימנו משום דמצי לסלוקינהו, וכמו שפוזר בתוספות? אכן לפי מה שזכרנו שישת התוספות החדישי הרשב"א והריטב"א והארחות-היים נראה דהם לא סימנו בשטת התוספות משום דמצי לסלוקינהו, וכן מוכח עוד שם וגם בעבודת-הקדש שלו, דבמצי לסלוקינהו גם הרשב"א פולגי אשטת התוספות מודה להקל, וכמו שזכרנו לקמיה. וכן נראה עקר לדברי, שחרי הרשב"א בעבודת-הקדש ובחדישי וריטב"א פולגי אעקר דינא דמחבר, עין שם, ואם-כן אף אם ננקט בדעת התוספות להקל בשאלה משום דלא השאילו על דעת לאָסֵר עליו ואפלו בהשאילו לזמן מרובה, וכמו שמשמע בחדישי הרשב"א שישטת בעלי התוספות וכו', הנה על-פנייהם הכי דאיכא גם טעם ראשון דאפיה ובשול ובאפיה ובשול לחדר בודאי לא סגי, כמו שכתב בבית-יוסף, ועוד, שחרי הרשב"א והריטב"א שתיבאו שטה זו של התוספות לתמר לא העתיקו כלל האי טעמא, רק טעם שני משום דאין משאיל כדי לאָסֵר, עין שם. ונראה, דער כאן לא הצריכו תרמי אלא במקום דמשאיל לו לזמן, דלא מצי לסלוקינהו בכל שעה, ולהכי אי לאו טעם הראשון דאופין ומבשלין במקום אָחַד בודאי יכול לאָסֵר, וכמו דמבאר במחבר בסעיף ב, וכן מבאר בחי"א דהכי דאיכא תרמי טפחים אפלו השאילו לזמן ארף שרי, אָבָל הכי מצי לסלוקינהו בכל שעה, כגון שלא השאילו לזמן מיוחד, לא יכול לאָסֵר עליו²⁹⁴ אפלו אופה ומבשל בפני עצמו, וכן מצאתי באליה ברמב"ן שכן שפצדו פן דהכי מצי לסלוקינהו בכל שעה לא בעינן טעם הראשון כולל, וכן משמע מהג"ו, עין שם, וקצת משמע על גַם כבאור הגר"א ושלא הביא רק טעם שני המוכר בתוספות, ועל-כֵּן מצי לסלוקינהו, דאי לאו הכי הו"ו סותר לדברי המחבר בסעיף ב, וכן מצאתי בחדישי הרשב"א ובעבודת-הקדש להקרא דדוקא הכי דמשאילו לזמן אָבָל לזמן מועט הו"ו לה כארמז ואינו אוסר, ומובן לפי זה דהוא הדין וכל-שכן הכי מצי לסלוקינהו בכל עת²⁹⁵ דלא צריך מוזן מועט. ונע, דדעת הגר"ו דמלי רק מצי לסלוקינהו, והכי דלא מצי לסלוקינהו משמע מנה דצריך ערוב אפלו אופין ומבשלין בחדר, והוא ממש כשישטת הרשב"א והריטב"א וכו', וכן משמע קצת בבאור הגר"א, והמחבר סתם כזה. ונע עוד, דאף דמסקינן על-דני אפיה ובשול יחד בלחוצה לא מהני לתמר, מפל מקום הכי שגם פלם עוברים דרך הבית לתצר או לרשותי-הרבים ואין לכל אָחַד פתח מיוחד לצאת בו, חשיבי פלם בבית אחד, כן מוכח בבית-יוסף בסוף דבור הפתח'ל יתב הרמב"ם, עין שם, ואף דבית-יוסף גופה פסימן זה הביא דבור הפתח'ל, והעתיקו גם הגר"א רמב"ם, ומה שפלם יוצאים דרך בית שער אָחַד לא מהני לתבסם הוֹאִיל שְׁכָל חֻדְרוֹ יש לו פתח בפני עצמו, מפל

מקום הכא שהבית שעוברין דרך בו הוא גם-כן מקום אפיה ובשול לְכֻלָּם, חשבו בבית אחר. וערוך צריך עיני²⁹⁶: * וישן במקום אחר וכו'. ורועים הלנים בשדה, אף-על-פי שאוכלין בעיר אינם אוסרין, ודאן סודי דאלו היו ממשי לה לאכל במקום ליתו הו"ו נראה לה טפי, ששם הוא מקום שמינתו, כן פתח מגן אברהם וכן מבאר בעבודת-הקדש להקרא וכן מוכח ברומב"א, עין שם. וכתב בפרי-מגדים, דהוא הדין בתלמידים שאוכלים בבית פעלי-בתים ולנים בבית רבם, דאזלינן בחדר לינה מהאי טעמא: * והגיי מלי כשונתנים וכו' אינם צריכים לערב. בשלחן-ערוב אינו מבאר אי מירי בדוקא כשהאחין ואביהן היו שרייני בחצר אחד דאז נטפלין לגבה, או אפלו כשהאחים שרייני בחצר אחרת נמי דינא הכי. וברטב"א מסתפק בזה וכתב דמלשונו רש"י משמע דדוקא כשהם שרייני בחצר אחת, עין שם, אכן

שער הציון

(ט) תוספות דף ע וק"א"ש שם: (כ) בית-יוסף, ולעיל דקאמר אפלו הן של יגיעות מירי שפרוסות תמיד: (כא) עבודת-הקדש ורבנו יתום:

הלכות שַׁבַּת סִימָן שַׁע

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק לג]

זְכַל זֶה בְּשֶׁהֵיָה שְׂאוֹל לְהֵם²⁷.

ממי שדר לימן מועט שנחשב לשכן עראי. הוסיף, שאף על פי שמגה"א נראה כדעת המשנ"ב, אבל אחרי שהדברים אינם מובנים לנו, אי אפשר לנו ללמוד ממנו.

[ביה"ל שם]

וְעִדִין צְרִיף עִיין³².

32) וכן כתב החו"א (או"ח סי' צב) שאין לדין זה מקור בפוסקים, ואין לנו לחדש בוה יותר ממה שביארו הראשונים.

[משנ"ב ס"ק לו]

אוֹקְלִים עַל שְׁלֶחֶן אָתְד³³.

33) היינו בשבת, ואף על פי שבימות החול אוכל כל אחד בביתו, כן כתב השו"ע הרב (סי' יו), וכן משמעות דברי החו"א (או"ח סי' צ ס"ק מא). וכן האריך בשו"ת בצל החכמה (ח"ה סי' קיב) להוכיח מהראשונים והאחרונים, שהדבר נקבע לפי מקום אכילתו בשבת, אלא שדייק מלשון הרמב"ם (פ"ד מהל' עירובין ה"ו) שתלוי הדבר במקום אכילתו בכל ימות השבוע.

ובאופן שאת סעודת ליל שבת אוכל בביתו ואת סעודת יום השבת אוכל במקום אחר, כתב בשו"ת בצל החכמה (שם סי' קיג) שאוסר בשני המקומות, וכן מבואר בספר ערך ש"י.

ואם בבתיהם רק שותים תמיד ואינם אוכלים שם אלא אכילת עראי כמונות וכיוצא בזה, כתב הערוך השלחן (סי"ז) שאין צריכים לעשות עירוב, כיון שהם אוכלים בחדר אחר את הסעודות הקבועות.

ובאופן שמאפיה של נכרי נמצאת בשכונת היהודים, יש לאופה בית במקום אחר ושם אוכל את פיתו אחר גמר האפיה, כתב בשו"ת התשב"ץ (ח"ב ענין לו) שאין המאפיה נחשבת למקום פיתו, אפילו אם אוכל במקום מלאכתו פת דרך עראי. וכעין זה כתב החו"א (או"ח סי' קי ס"ק כח ד"ה נראה) לענין עיבור העיר, שבית חרשת שמויחד לעבודה, אפילו אם אוכלים שם באקראי אינו נחשב בית דירה. ובאופן שקובע שם סעודה אחת ביום, הסתפק החו"א בדינו, ונטה לומר שכיון שהבנין אינו עומד לדירה וגם אוכל שם בעל כרחו, אינו נחשב לבית דירה.

[משנ"ב ס"ק מא]

דְּאִין פּוֹרְסִין אוֹתָהּ אֶלְאָא³⁴ כְּשֶׁעוֹשֶׂה דְּכַרְרִי צְנִיעוּת³⁵.

34) טעם אחר כתבו הב"י (ד"ה והרמב"ם) והלבוש (ס"ד), שכיון שוילון זה אינו קבוע מלמטה, שהרי כשרוצים לעשות דבר של צניעות מותרים אותו ואחר כך מסלקים אותו, נחשב למחיצה שאינה יכולה לעמוד ברוח מצויה, שאינה נחשבת מחיצה, כמבואר בשו"ע לעיל (סי' שסב ס"א).

35) הביה"ל לקמן (סי' שפב ס"ב ד"ה יש) הביא את דברי הרשב"א, שהסתפק האם מחיצה שאינה אלא לצניעות נחשבת למחיצה. אולם כאן נקטו הב"י והרמ"א כדבר פשוט שוילון אינו חוצץ, וכן כתב במשנ"ב לעיל (סי' נה ס"ק מט) שוילון אינו חוצץ לענין צירוף עשרה.

[משנ"ב ס"ק מו]

אִיקְתִּי אֶקְרִינָן שְׁקָבֶלֶת פְּךָס אִינוּ מוֹעִיל³⁶.

36) טעם הדבר כתב הערוך השלחן (סי"ח), שבמקבלי פרס יש צד לומר שהם בטלים אל הנותן כיון שהם אוכלים משלו, ומאידך, יש צד לומר שאינם בטלים אליו כיון שהם אוכלים בפני עצמם. ולפיכך, רק אם יש עוד דוברים בחצר והעירוב מונח אצל אחד מהדוברים, שוא בין כך צריכים שאר הדוברים לערב, מחשבים אותם לרשות בפני עצמם וגם הם צריכים להשתתף בעירוב.

[משנ"ב שם]

רַק שְׂמִשְׁתַּקְשִׁין בְּלֵ אָתְד בְּפִנֵי עֶצְמוֹ בְּקֶדְרוֹ²⁸.

28) ואם בעל הבית יכול לסלקם רק מחדר לחדר ונאינו יכול לסלקם לגמרי מרשותו, כתב החו"א (או"ח סי' צב) שאם הם משותפים עם בעל הבית באפיה ובישול אינם אוסרים, וכן משמע בנשמת אדם (כלל עג אות ד), ובשו"ת מהרש"ם (ח"ו סי' יז). מאידך, בשו"ת חיים שאל (להחיד"א, ח"ב סי' כב) כתב לענין מנחה הסגר [שהבאים מחוץ לארץ צריכים לשהות שם איזה זמן מחשש למחלות מדבקות], שמותר לטלטל שם רק מחדר לחדר ולא מהחדרים לחצר, שכיון שאינו יכול לסלקם לגמרי מחצרו, הרי הם נחשבים כדיריים קבועים באחד מן הבתים שבחצר, ואסורים להוציא מן הבית לחצר.

ולענין בית מלון שיש בו כמה פרודורים [באופן שכל פרודור חלוק מחירו ונחשב כחצר בפני עצמו], ובעל הבית יכול לסלק את האורחים מפרודור לפרודור, כתב בשו"ת מנחת יצחק (ח"ד סי' נה) שנחשב שיכול לסלקם מחצר לחצר, ומותר להוציא מהחדרים לפרודור.

[משנ"ב שם]

דְּוֹקָא בְּצִרוּף שְׁנֵי הַטְּעָמִים בְּיַתֵּד מְקַלְתִּין²⁹.

29) ובאופן שנשלמו כל ג' התנאים, א. שהם משותפים באפיה ובישול וכל דבר. ב. שבתם פתוח לבית בעל הבית. ג. שיכול לסלקם, דייק השו"ת הלכות (סי"ז) מדברי החו"א (או"ח סי' צ ס"ק לא) שאפילו אם החדר מושכר להם אינם אוסרים, וכן משמעות דברי החו"א (שם סי' צב).

[ביה"ל ד"ה אינם אוסרים]

לא יָכוֹל לְאָסֵר עֲלֵיוֹ³⁰.

30) ודעת החו"א (או"ח סי' צ ס"ק לא), שהם אוסרים אפילו אם יכול לסלקם בכל שעה, ואין להתיר אלא בצירוף שיהיו משותפים באפיה ובישול, ובתוספת הטעם שלא השאיל את ביתו כדי שיאסרו עליו, שהם בסך הכל ג' תנאים. [ובמקום אחר (סי' פה ס"ק ו ד"ה רא"ש) נראה, שהתיר החו"א מהטעם שיכול לסלקם בלבד. וכתב השו"ת הלכות (סי"ז), שכאן חזר בו]. וכן דעת התוספת שבת (סי' שפב ס"ק כז), והמחצה"ש שם (סי' יב), וכן צידד בשו"ת מנחת יצחק (ח"ד סי' נה). והגרש"ז איערבך (שו"ת מנחת שלמה ח"ב סי' לה אות כד) פסק להחמיר לכתחילה כדעת החו"א.

[ביה"ל שם]

זְכַל-שְׁפָן הֵיכִי דְּקָצִי לְסַלְקֵי בְּכֵל עֵת³¹.

31) אמנם החו"א כתב (שם), שאין זה קל וחומר, משום שהדר שם בקביעות נחשב שכן קבוע. ולכן כל עוד שלא סילקוהו עדיף הוא

הלכות שבת סימן שע

ביאורים ומוספים

[משנב ס"ק נ]

[דוקא בקל אלו מועיל פ"ס 37].

[משנב ס"ק נד]

בבית קפני עצמו⁴⁰].

40) ואם לא שכר את הבית, אלא בעל הבית נתן לו רשות לאכול ולישן שם, כתב בשו"ת בצל החכמה (ח"ה סי' קמב אות ד) שאינו נחשב שיש לו בית בחצר, ודומה הוא לדר בבית שער אכסדרה ומרפסת [לעיל שו"ע ס"א], שאינו אוסר אף על פי שאוכל וישן שם. [וראה עוד בענין זה בהע' הבאה].

[משנב ס"ק נה]

וביתר משלשים, אפלו אם היה נק בשאילה לכו, תו מקרי קבע⁴¹].

41) ולענין חולים המאושפזים בבתי חולים האם הם אוסרים, בספר חכמת הלב (פ"ט סי"ט) כתב שאוסרים, וביאר שם (בהערה), שאפילו אם נאמר שאינם קבועים שם כיון שאפשר להעבירם ממקום למקום, מימי הרי מבואר ברמ"א (כאן) שגם דיירים שאינם קבועים אוסרים זה על זה כשאין איתם דייר אחד קבוע. וכן משמע בשו"ת חיים שאל (ח"ב סי' כב), שכתב שהשוהים בלאורטו [מחנה הסגר, מחשב מחלות] אוסרים זה על זה. מאידך, יש מקילים משום שלא קיבלו זכות דיור בבית עצמו, אלא רק זכות אכילה ושתייה לצורך הטיפול הרפואי, וכן כתבו בשו"ת בצל החכמה [שהובא בהע' לעיל], ובספר ארחות שבת (ח"ג פכ"ח סצ"ו) בשם הגר"ג קרליץ. אמנם אף לשיטת אלו, צריך לברר אם מלבד החולים שוהים בבית החולים בשבת גם אורחים מבחוץ או דיירים אחרים החייבים בעירוב.

ולדעת האוסרים, יש לעיין אם אפשר להתיר בית חולים על ידי עירוב, כיון שרגילים לבוא חולים חדשים באמצע השבת [ראה מה שכתבנו לקמן סי' שעא ס"ק ח].

עוד כתב בספר ארחות שבת (שם), שלדעת הסוברים שהחולים אינם אוסרים, הרי אפילו אם נאמר שיש אחרים שאוסרים, מי"מ לא יהא אסור לטלטל מחדרי החולים לפרוודור על כל פנים כלים ששבתו במקומות אלו. [וראה מה שכתבנו לעיל ס"ק ד].

[שעה"צ ס"ק כט]

[דוקא בלא יכול לסלוקי בקל שעה שקיפה⁴²].

42) דעת החו"א בזה הובאה בביה"ל לעיל (ס"ג ד"ה אינם אוסרים).

[שעה"צ ס"ק לג]

דעת הנשק"א דלא מקמרינן בגייל יתיר מן שאינו גייל⁴³].

43) אמנם להלכה פסק השו"ע לקמן (סי' שפר ס"א), שאם הנכרי רגיל הרי הוא אוסר.

[שעה"צ שם]

ואם יבן על-גל פנים בישנאל גודאי יש להקל⁴⁴].

44) וכן כתב החו"א (או"ח סי' צ ס"ק לד), שישאל הרגיל לבוא אינו אוסר.

37) וכן חתן בתו, כתב המאירי (עירובין עג, א) שנחשב כמו אב ובניו, ויש בו דין מקבל פרט.

[משנב שם]

לפי שזון נמשכין אהריהו, אכל באדם דעלמא המקבל פ"ס מקבר³⁸].

38) ולפי זה, בחורים האוכלים בישיבה וגם ראש הישיבה דר עמם בתוך היקף המחיצות, כתב בספר חכמת הלב (פ"ט סי"ב) שאם הבחורים מקבלים מהישיבה את סעודותיהם או כסף לקנות אוכל לסעודותיהם [כפסק המשנב ס"ק מד], נחשבים הם כתלמידים המקבלים פרט מרובם שאינם אוסרים זה על זה. וכן עובדי המטבח הרי הם כמשרתים הנוטלים פרט [כמבואר להלן ס"ק מט] שאינם אוסרים.

ובאופן שהאחריות למון הבחורים אינה מוטלת על ראש הישיבה אלא על מנהל וכיוצא בזה, כתב שם (דרכי שלום אות עה) שהם נחשבים שמקבלים פרט מאדם אחר ולא מרובם, והרי הם אוסרים זה על זה [אם כל אחד אוכל בחדר נפרד].

אמנם גם אם ראש הישיבה אינו דר בתוך היקף מחיצות הישיבה, עדיין תלוי הדבר במחלוקת הראשונים שהביא הביה"ל (לעיל ס"ה ד"ה והני מילי) לענין אחים המקבלים פרט שאינם שרויים בחצר אביהם, ונשאר בזה ב"צ' למעשה, ולכך יערבו בלי ברכה.

[שעה"צ ס"ק טו]

[מלא בפלגת רשי' ותוספות בסוגיא דהקפה³⁹].

39) ביאור הדברים, שדעת רש"י (עירובין פה, א, ד"ה וג' חורבות) שחורבה שיש לה בעלים שאינו דר בה, אף על פי שאינה אוסרת את החצר, מי"מ אסור לטלטל לתוכה. [שהעמיד את הסוגיא שם בחורבה שאין לה בעלים, ודייקו התוס' (ד"ה שני) שמשמע שאם יש לה בעלים אסור לטלטל לתוכה]. ודעת תוס' (שם), שכשם שדירה בלא בעלים אינה אוסרת, כך אינה אסורה. וכמו כן יחלקו כאן בבתים החיצונים שהם בית שער לפנימיים ואינם אוסרים על בני החצר, שלדעת רש"י אסור לטלטל לחיצונים [בלי עירוב], ולדעת התוס' מותר.

ומדברי המשנב (ס"ק נא) שסתם שאסור לטלטל מהבתים הפנימיים לחיצונים, נראה שסובר להלכה כדעת רש"י. אמנם בביה"ל לקמן (סי' שעו ס"ג ד"ה וביניהם) האריך במחלוקת זו, והביא שדעת הרבה ראשונים היא כדעת התוס', וכן משמע מסתימת השו"ע שם וכן נקטו כמה אחרונים, ומשמע שדעתו להקל בזה. [ודעת החו"א תבואר לקמן שם].

ואם אחד מבני החצר עזב את ביתו לשבת, ונתן רשות לשכן אחר להכניס ולהוציא כלים מביתו, כתב בספר חכמת הלב (פ"ב סכ"ה) שלדעת רש"י שאסור לטלטל לדירה שאינה אוסרת, אסור לשכן להכניס ולהוציא כלים מבית זה.

הלכות שבת סימן שע

באר הגולה רלז

צ ברתא שם
 ופלקא דתנאי
 והלקה דרבנן
 להקל היא שם
 הנריים והנריים
 פסקי ד מחלוקת
 שרובי ק שם בעיא
 ובפיקא ר שם עיה
 ש תרומת הפרו
 סימן עו

החצר נותנים הערוב (מו) באחד מבתיים אלו, או שאין עמהם דיורים בחצר, אינם צריכים לערב: ו' מ' שיש לו (מח) חמשה נשים וחמשה (מט) עבדים מקבלים ממנו פרס וכל אחד אוכל בביתו, וכן תלמיד המקבל פרס מרבו ואוכל בביתו, אינם אוסרים זה על זה (ג) אם אין עמהם דיורין בחצר או אם הערוב בא אצלם: ז' יצוה בתיים זה לפניו מזה וכלם עוברים מזה לזה ויוצאים דרך החיצון לחצר, *שנים הפנימיים לבד (גא) צריכים לתן בערוב והשאר פטורים, (גב) שחשובים כלם בבית-שער: ח (גג) המתארח בחצר, אפלו נתארח (נד) בבית בפני עצמו, אם לא נתארח דרך קבע (נה) *אלא (ו) לשלשים יום או פחות, (נו) *אינו אוסר על בני החצר *והוא והם מתרים, בין בביתו בין בביתם, באר היטב

(י) לשלשים, משמע ביותר משלשים יום אוסר. וזה מרי' ביחיד הדר במקום, אבל במקום שיש קהל ועשו ערובי חצרות כע"פ דרובנו, אז פטור גם בזה

באור הלכה

ברבנו יצחק משמע דאפילו בחצר אחת, וצריך עיון: * שנים הפנימיים לבד וכו'. עין בט"ו שכתב דבערוב אחר סגי לשיני הפנימיים כיון שעוברין רק דרך פתח אחד, וכבר השינו עליו האחרונים, וכמו שהעסקנו לעיל בעשרה-ציון אות יא, ודעם דכל אחד מהן צריך לתן חלק בערוב. ודע, דמדוברי רבנו יצחק משמע דהוא סובר לענין עשנה בתיים דכלם חביבין לתת בערוב מלבד החיצון שפחיצונים, ומהוה עליו כשהו אחרונים והוא דלא קמאן, והמענה כפרוש רבנו חננאל בסוגין וזהו שהוא מפרש כן בדברי רבי יוחנן, שזולת האחרון שהוא דריסת הנגל לכלם לא מקרי בית-שער דבתיים, והגם [דו]לדינא בודאי אין לזו מדוברי רבנו חננאל שאלא כתיב, כן, כמבתי יוסף וכן דלא לשינה חס ושלום לרבנו יצחק בטענה: * אלא לשלשים יום. ובבית-יוסף גופא יש בזה סמירה, דבכתולה כתב יותר משלשים, ואחר-כך כתב דדוקא פחות משלשים יום חשוב אורת אבל שלשים מקרי קבע, והכר העירי בזה האלה רבה, עין שם, וכן בדברי-משה בסיומן שכתב דבשלשים מקרי קבע, וכן הוא הלשון בבלבוש סימן שפד במגן-אברהם סימן שצא שפד קטן ב' עין שם; ובאמת לא מציינו בשום מקום שנותא דיותר משלשים, ואך נראה, בכל מקום אמרין דבשלשים מקרי חובש, עין בבא בתרא דף ת, והא דיתא בירושלמי ומוכא בסיומן שפד: אינו אוסר עד לאחר שלשים, גם כן פירושו למעוטי קדם שלשים, וכן יש לכתב הלשון בתורת-הדשו, וכמו דאמרין שיש בהרבה מקומות כן י"ג ויש אחר, דפרשוהו הוא י"ג שלמים, כמורכב ה"א. וצריך עיון לדעת: * אינו אוסר על בני החצר. עין באבן-העזר שחולק על פסק השלחן-ערוך, ולדעתו אורת אוסר כשיש לו חדר בפני עצמו שאוכל שם, ומכל מקום לדעת אין לזו מפקס השלחן-ערוך, וכל עקרי ראיותיו כבר דחה בספר בית-שמי' והטקס' לפסק השלחן-ערוך, עין שם, וכן מצאתי בחדושי הרשב"א לדה עג עמוד ב דבור המתחיל 'הא דקבא מנה רמי בדי סמא', דאם נתון להם לשהה מסתבא שאנן אוסרין, עין שם, והאי 'לשעה' הינו שלא היה יותר משלשים יום, ודקמסיס על זה ראיה מן הירושלמי, עין שם, וכן כתב בתורת-התקש בשער הכיבוי אות ב: * והוא והם מתרים וכו'. עין בסיומן שצא כמגן-אברהם ספד-קטן ב' שפסקים לפסק

משנה ברורה

והואיל שמקבלין על-קל-פנים פרס מאביהן, האב מחברין ומצטרפין להיות כאיש אחד. וכן כשנתנו בני החצר ערוכין אצל אחד מהאחין, אמרין הואיל והוא פטור מלתן חלק בערוב משום בית שמניחין בו ערוב, גם שאר אחיו נמי פטורין, ומשמע הנ"ל: (מו) באחד מבתיים אלו. ורצה לומר, (כז) או אצל אב או אצל אחיו: ו' (מח) חמשה נשים וכו'. דהם נמי נמשכין אחר בעליהן ואדוניתן: (מט) עבדים. והוא הדין (כח) משרתים: (ג) אף וכו'. וכמו אצל אחין בסעיה ה. ודוקא בכל אלו מועיל פרס⁴⁷ לפי שהן נמשכין אחריהן, אבל באדם דעלמא המקבל פרס מחבור⁴⁸, (כד) אין מועיל קלל: ז' (נא) צריכין לתן בערוב. שהם לבדם תורת בית עליהם ואוסרים לטלטל בחצר, וכן לטלטל מזה לזה, וכן מהם לבתיים שלפניהם; ואף-על-גב דהשני הוי בית-שער לפנימי שעובר דרך ערוב, לא מתבטל מתורת בית על-ידי זה, כיון דהוי (כט) רק בית-שער ליחיד: (גב) שחשובים כלם וכו'. שכל אחד מהם הוא בית-שער לכל הפנימיים ממנו, (כ) ואינו חשוב דירה, כיון שרבים עוברים עליו. (כ) ולפי זה, בבית שיש בחוכו שני חדרים ומשכרים לשני בני-אדם, ובבית שלפני החדרים דר בו בעלי-הבית בעצמו ועוברים דרך ערוב, הם בעצמם חביבים לתן בערוב, ובעל-הבית בעצמו פטור, שהוא בבית-שער להם: ח (גג) המתארח בחצר. אפלו (כס) היה הדינה בשכירות: (גד) בבית בפני עצמו⁴⁹. שאוכל וישן שם. ונקט בפני עצמו, דאם היה ביחד עם בעלי-הבית, אפלו בקבע אינו אוסר כשלא ערב: (גה) אלא לשלשים יום. וביותר משלשים, (כט) אפלו אם היה רק בשאילה לבד, תו מקרי קבע⁴⁴ ויצא מכלל אורת ואוסר. ומסתבא (כ) דאם קבע עצמו לבתחלה יותר משלשים, אוסר מיד. כמב ש"ו, דביותר משלשים דאסרין, ודוקא במתארח במקום שאין קהל, אבל במקום שיש קהל ועשו ערובי-חצרות בערב-פסח דרובנו, אז פטור גם בזה, פי לב בית-דין מתנה על כל הדיורים שיתוספו, וכמו שמבאר בסיומן שסו סעיה ט, עין שם. ומכל מקום טוב במקום שיש ירידים, שרגילין לבוא אורחין ולהשתהות שם יותר משלשים יום, שיתנו הקהל כפרוש בשעה שעושין הערוב והוא לכל מי שיתוסף בעיר ההוא: (נו) אינו אוסר וכו'. יש אומרים, שאפלו (גז) רגיל לבוא שם כמה פעמים להתארח. (ג) ויש מי שמחמיר

שער הציון

(כז) כן משמע מלשון המחבר וכן משמע ברשב"א וריטב"א. ודע, דמלשון רש"י וכן מלשון רבנו יהונתן משמע דדוקא כשהערוב בא לבית אביהן, ומשמע שהם כלם נמשכין אחר בית זה, ולפי זה אינו מועיל כשהניחו באחד משאר בתי אחיו: (כג) ריטב"א: (כד) רשב"א בעבודת-הקדש, וכן מוכח בגמרא, עין שם: (כס) ואף-על-גב דכתבנו על-בית הריש סימן לענין חצר דבית-שער דחידו גסי' כן בכלל בית-שער הוא, הנה דהוא בית-שער דבית-שער דלא עבדי לדידה, אבל הכא עבדי לדידה. ועין פרי-מגדים דמסתפק בבית-שער הסמוכה לבית מבחוץ, אולי הוי בכלל בית-שער דחצר, וכן משמע בעל-תשובת. ועין ב"ח: (כ) ומשמע מסתימת הפוסקים וכן מבאר בהג"ז דמשום זה מתרים הפנימיים לטלטל בכל החיצוניים, דהם מתרים על-ידי ערוכין של הפנימיים, וכן מבאר בחדושי הרשב"א וריטב"א להדיא, עין שם בדה פה מה שכתבו בסוגיא דתרופה, וכן משמע בסוגין דצשנה בתיים כפרוש רבנו חננאל, עין שם, ודלא בבית מארי שמסתפק בזה. אכן אם לא נתנו הפנימיים ערוכין, אפשר דכשם שאסרוין לטלטל בחצר כף אסרוין לבתיים החיצוניים, דאף-על-ידי שאינם אוסרין, אסרוין, ותלמי' בפלגתא רש"י וספות סוגיא דתרופה⁴⁸, ויתבאר בסיומן שער סעיה ט' (כז) פרי-מגדים: (כח) הגר"ז ומה"א, וכן מוכח במגן-אברהם בסיומן שצא סעיה-קטן ב', וכן משמע מרמ"א בתשובה בסיומן קכ, וכן משמע קצת מדברי המחבר בסעיה ב' [הוא לשון הרמב"ם] שפסי' והרי הם כאורחים אצלו, אף-על-גב דמירי שם בשכירות: (ט) לעיל מסעיה ב', וכן כתב הגר"ז. ודוקא בלא כולל לסלוקי בכל שעה שירצה⁴⁸, וכמו שכתבנו למעלה. ולעניות דעתי זהו נהגת הרמב"ם בפרק ד מהלכות ערובין שכתב דאורח אינו אוסר לעולם, והנינו ביכול לסלוקי: (ל) דהא אין נפקא-מנה בין יותר משלשים ובין על שנה, ולא מצינו כששוכר אדם דירה שלא יצטרף לערב עד לאחר שלשים, וכן משמע קצת מלשון המחבר. אחר-כך מצאתי שכן משמע בתוספתא פרק ה, ודברי הגר"ז בזה צריכים עיון: (לג) פרי-מגדים, משום דזהו קמחא בסיומן שסו, עין שם: (לז) מגן-אברהם בדעת הרמ"א. ועין באלהי רבה שכתב דגם דעת בית יוסף כן הוא: (לג) רש"ל בתשובה סימן יח, והוא כמגן-אברהם בסיומן שצא ונצן בהגר"ז שכתב, דרגיל מקרי הינו מי שרגיל לבוא להשתקע שם יותר משלשים. וצריך עיון, דלא משמע כן ברש"ל יח, דהא הוא פתח ושתוכו להרמ"א על דבריו בסיומן קכ, והוא כתב שם להדיא בירידת-פולין הוי שהיין שם פחות משלשים יום, אלא דכרגילות לבד מותרת אורת, וצריך עיון. ונראה דיש להקל בזה, דאפלו גבי פכיים גופא דעת הרשב"א דלא מחמירין ברגיל יותר מבשאינו רגיל⁴⁸, וכמו דמשמע בבית-יוסף בסיומן שפד, וכמו שכתב שם בעצירת-אלמרים, ואם-כן על-קל-פנים בישאל-ב בודאי יח: להקל⁴⁴, וכמו שכתב בבית-מארי, דאפלו האוסרים ברגיל לענין ערובי-מודים גבי ישראל, וכן כתב הגר"ז להקל: